

CZASOPISMO PRAWNO-HISTORYCZNE

INSTYTUT HISTORII POLSKIEJ AKADEMII NAUK

WYDZIAŁ PRAWA I ADMINISTRACJI
UNIwersYTETU IM. ADAMA MICKIEWICZA

CZASOPISMO
PRAWNO-HISTORYCZNE

TOM LXVIII – ZESZYT 1
2016

POZNAŃ 2016

RADA NAUKOWA

Przewodnicząca: Krystyna Chojnicka (Kraków)

Członkowie: Igor A. Arzumanov (Irkuck), Adriana Ciancio (Catania), Jūratė Kiaupiė (Wilno),
Gerald Kohl (Wiedeń), Michael G. Müller (Halle), Jarosław Nikodem (Poznań),
Natalia Starczenko (Kijów), Elena V. Timoshina (Sankt Petersburg)

KOMITET REDAKCYJNY

Wilhelm Brauner, Wojciech Góralski, Stanisław Grodziski (przewodniczący),
Andrzej Gulczyński, Hubert Izdebski, Danuta Janicka, Artur Korobowicz, Krzysztof Krasowski,
Adam Lityński, Dorota Malec, Małgorzata Materniak-Pawłowska, Jacek Matuszewski,
Józef Méléze-Modrzejewski, Henryk Olszewski, Krzysztof Ożóg, Michał Pietrzak, Marian J. Ptak,
Zygfryd Rymaszewski, Janusz Sondel, Katarzyna Sójka-Zielińska, Waław Uruszczak,
Stanisław Waltoś, Wojciech Witkowski, Maria Zabłocka, Andrzej Zakrzewski

REDAKCJA

Redaktor naczelna: Małgorzata Materniak-Pawłowska

Zastępcza redaktor naczelnej: Wojciech Witkowski

Redaktorzy tematyczni: Marek Krzymkowski, Maksymilian Stanulewicz

Redaktorzy językowi: Iwona Grenda, Jolanta Sielska

REDAKCJA NAUKOWA

Małgorzata Materniak-Pawłowska

RECENZENCI

Michał Baczkowski, Paweł Cichoń, Zbigniew Filipiak,
Marek Krzymkowski, Adam Lityński, Maciej Marszał, Tadeusz Szulc

Na język angielski tłumaczyła Iwona Grenda

Na język francuski tłumaczył Wojciech Szafrński

Redakcja i korekta: Klaudia Ziewiec

Pierwotna wersja CPH jest wersją papierową.

CPH ukazuje się też w wersji elektronicznej na platformie cyfrowej PRESSto.

Adres redakcji:

Collegium Iuridicum UAM, ul. Święty Marcin 90, 61-809 Poznań
tel. 609-475-820, e-mail: malgosm@amu.edu.pl, cph@amu.edu.pl

Copyright © by Wydział Prawa i Administracji

Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, 2016

Copyright © by Wydawnictwo Nauka i Innowacje sp. z o.o., 2016

ISSN 0070-2471

ISBN 978-83-64864-59-9

Printed in Poland

Wydawnictwo Nauka i Innowacje sp. z o.o.

61-612 Poznań, ul. Rubież 46

sekretariat tel. 61 622-69-61, fax. 61 622-69-62

e-mail: wni@ppnt.poznan.pl, www.wni.com.pl

SPIS TREŚCI – CONTENTS – TABLE DES MATIÈRES

Tom LXVIII – Zeszyt 1

I. ROZPRAWY – PAPERS – ARTICLES

Anna Klimaszewska, Z dziejów francuskiego prawa cywilnego. „Rozporządzenia” pierwszego prezydenta Parlamentu paryskiego Guillaume’a de Lamoignonona	11
On the history of French civil law. ‘ <i>Arrêtés</i> ’ of the first president of the Parliament of Paris Guillaume de Lamoignon	28
De l’histoire du droit civil français. « <i>Arrêtés</i> » du premier président du Parlement de Paris, Guillaume de Lamoignon	28
Danuta Janicka, O pionierach nauk kryminologicznych w Polsce	29
About precursors of modern criminological sciences in Poland	50
Les pionniers des sciences criminologiques en Pologne	50

II. PRACE DROBNE I MATERIAŁY – MISCELLANEA – MISCELLES

Piotr Zbigniew Pomianowski, Liczba rozwodów orzeczonych na ziemiach polskich na podstawie Kodeksu Napoleona	51
The number of divorces adjudicated in Polish lands under Napoleonic Code	67
Le nombre de divorces prononcés sur le territoire polonais en vertu du Code Napoléon ..	68
Paweł Wolnicki, Procedura wyboru rady municypalnej w Królestwie Polskim (1830-1831)	69
Procedure for election of the Municipal Council in the Kingdom of Poland (1830-1831) ..	84
La procédure d’élection du conseil municipal au Royaume de Pologne (1830-1831)	84
Lech Mązowski, Aleksander Wielopolski a ukaz z 8 czerwca 1862 r. o atrybucjach namiestnika i zakresie władzy cywilnej w Królestwie Polskim	87
Alexander Wielopolski and the act (“ukas”) of 8 June 1862 on the attributes of the Chief Governor and the scope of civil administration in the Kingdom of Poland	102
Aleksander Wielopolski et son ukase du 8 juin 1862 sur les pouvoirs du gouverneur et le domaine de l’autorité civile du Royaume de Pologne	103
Michał Urbańczyk, Istota i rola wolności w demokracji liberalnej w myśli Raymonda Arona (1905-1983)	105
The essence and role of freedom in liberal democracy according to Raymond Aron (1905-1983)	130
La nature et le rôle de la liberté dans la démocratie libérale selon Raymond Aron (1905-1983)	131

Krystian B e d y ń s k i, Więzienie w Mrowinie w latach 1933-1969	133
Penal agricultural colony in Mrowino (1933-1989)	146
La prison à Mrowino de 1933 à 1969	147

III. DEBIUTY – DEBUTES – DEBUTS

Kamila Aleksandra Marciniak, Proces sądowy jako <i>theatrum</i> w świetle dzieł Bartłomieja Groickiego	149
The legal process as a <i>theatrum</i> in light of the works of Bartłomiej Groicki	177
Le procès judiciaire en tant que <i>theatrum</i> à la lumière des œuvres de Bartłomiej Groicki	177
Krzysztof Chmielewski, Polska doktryna prawa penitencyjnego w okresie międzywojennym – zarys problematyki	179
Polish penitentiary doctrine in the interwar period – an outline of the issues	199
La doctrine polonaise du droit pénitentiaire durant la période d'entre-deux-guerres – un aperçu	200

IV. ARTYKUŁY RECENZYJNE – CRITICAL REVIEWS – ARTICLES CRITIQUES

Marek Sobczyk, <i>Iussum patris dominive</i> . Refleksje na temat rozprawy Aldony Rity Jurawicz pt. <i>Pater familias dominusve iussit. Umowy zawierane z podległymi władzy na podstawie polecenia zwierzchnika</i> , Olsztyn 2015	201
Adam Lityński, Narody w Rosji 1917 r. Skutki rewolucji. Uwagi na kanwie książki Richarda Pipesa <i>Czerwone imperium. Powstanie Związku Sowieckiego</i> , tłum. W. Jeżewski, Wyd. Magnum, Warszawa 2015	217
Marek Maciejewski, O współczesnych badaniach krakowskich nad włoskim faszyzmem. Rozważania wokół prac Małgorzaty Kiwior-Filo i Joanny Sondel-Cedarmas	243
Mikołaj Tyrchan, Badania porównawcze nad totalitaryzmem nazistowskim i stalinowskim w historiografii zachodniej. Uwagi w związku z książką <i>Stalinizm i nazizm. Porównanie dyktatur</i> , red. I. Kershaw, M. Lewin, Harmonia Universalis, Gdańsk 2015	265
Anna Cirkowska-Kimla, O „konieczności historycznej” pisania nowych podręczników z doktryn politycznych. Rozważania wokół książki Andrzeja Bednarza <i>O ideach politycznych – ich historii i aktualności. Podręcznik akademicki</i> , Kielce 2015	289

V. RECENZJE I NOTY RECENZYJNE – REVIEWS AND CRITICAL NOTES – COMPTES RENDUS ET NOTES CRITIQUES

<i>Prawo karne i polityka w państwie rzymskim</i> , red. K. Amielańczyk, A. Dębiński, D. Słapek, Lublin 2015 (Wojciech Kosior)	299
Katalin Gönczi, Carls Wieland, <i>Sächsisch-magdeburgisches Recht in Ungarn und Rumänien. Autonomie und Rechtstransfer im Donau und Karpatenraum</i> , Walter de Gruyter, Berlin/Boston 2013 (Adriana Švecová, Miriam Laclavíková)	303
<i>Księgi sądowe wiejskie z Chorzowa i Dębu z lat 1534-1804</i> , oprac. Z. Jedynak przy współudziale A. Sośnierza, Chorzów 2015 (Stanisław Grodziski)	308
<i>Akta sejmikowe województw poznańskiego i kaliskiego. Lata 1733-1763</i> , wyd. M. Zwierzykowski, Wydawnictwo DiG, Warszawa 2015 (Marian Mikołajczyk)	310
Rafał Kania, <i>Usprawnić państwo. Myśl społeczno-polityczna Rajmunda Rembielińskiego</i> , Płock 2015 (Marek Krzymkowski)	314

Władysław T. Kulesza, <i>Państwo w myśli politycznej i ustrojowo-prawnej Wacława Makowskiego</i> , Wyd. „Nauka i Technika”, Warszawa 2014 (Marek Wąsowicz)	316
Stanisław Waltoś, <i>Grabież ołtarza Wita Stwosza</i> , Wolters Kluwer, Warszawa 2015 (Henryk Olszewski)	320

VI. IN MEMORIAM

Profesor Wiesław Kozub-Ciembroniewicz, 1944-2015 (Henryk Olszewski)	325
Profesor Mieczysław Żołnierczuk, 1931-2016 (Marek Kuryłowicz)	327

VII. KRONIKA – CHRONICLE – CHRONIQUE

VIII Zjazd Historyków Prawa Państw Nadbałtyckich (8 th Conference on Legal History in the Baltic Sea Area). Toruń, 3-5 września 2015 r. (Danuta Janicka)	331
Konferencja „Wielkie Księstwo Litewskie: polityka, ekonomia, kultura”. Mińsk, 5-6 listopada 2015 r. (Piotr M. Pilarczyk)	332
Międzynarodowe seminarium z cyklu „Diritto romano e attualità” na temat „Rzymskie prawo publiczne i jego wpływ na publiczne prawo w Europie”. Novedrate, 15-17 listopada 2015 r. (Maciej Rakowski, Tadeusz Szulc)	333
Odnowienie doktoratu Profesora Zygryda Rymaszewskiego. Łódź, 27 listopada 2015 r. (Maciej Rakowski, Tadeusz Szulc)	335
Międzynarodowa konferencja „W poszukiwaniu europejskiej doktryny wolności słowa”. Poznań, 10 marca 2016 r. (Michał Urbaniczyk)	337
Seminarium projektu „Reconsidering Constitutional Formation” i konferencja konstytucyjna w Królewskiej Flamandzkiej Akademii Nauki i Sztuk Belgii. Bruksela, 14-18 kwietnia 2016 r. (Anna Tarnowska)	340

Kolokwium habilitacyjne dr. Maksymiliana Stanulewicz (Piotr M. Pilarczyk)	341
---	-----

WSPÓLPRACOWNICY ZESZYTU PIERWSZEGO TOMU LXVIII

- Krystian Bedyński, dr nauk humanistycznych, były zastępca komendanta Centralnego Ośrodka Szkolenia Służby Więziennej w Kaliszu
- Anna C itkowska-Kimla, dr hab., profesor w Katedrze Współczesnych Doktryn Politycznych w Instytucie Nauk Politycznych i Stosunków Międzynarodowych Uniwersytetu Jagiellońskiego, apkimla@wp.pl
- Krzysztof Chmielewski, mgr, doktorant w Katedrze Historii Ustroju Państwa na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, krzysztof.chmielewski1990@gmail.com
- Iwona Grenda, mgr, lektor na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, grenda@amu.edu.pl
- Stanisław Grodziski, emerytowany profesor zwyczajny w Katedrze Powszechnej Historii Państwa i Prawa Uniwersytetu Jagiellońskiego
- Danuta Janicka, profesor zwyczajny w Katedrze Historii Doktryn Polityczno-Prawnych i Prawa Niemieckiego na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu, janicka@law.umk.pl
- Anna Klimaszewska, dr, adiunkt w Katedrze Historii Prawa na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Gdańskiego, stypendystka wsparta finansowaniem Fundacji na Rzecz Nauki Polskiej (FNP), anna.klimaszewska@prawo.ug.edu.pl
- Piotr Kołodko, dr, adiunkt w Zakładzie Prawa Rzymskiego na Wydziale Prawa Uniwersytetu w Białymstoku, p.kolodko@uwb.edu.pl
- Wojciech Kosior, mgr, asystent w Zakładzie Prawa Cywilnego i Rzymskiego na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Rzeszowskiego, wojciech.kosior@gmail.com
- Marek Krzymkowski, dr hab., adiunkt w Katedrze Historii Ustroju Państwa na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, mkrzymkowski@o2.pl
- Marek Kuryłowicz, emerytowany profesor zwyczajny w Katedrze Prawa Rzymskiego na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, marek.kurylowicz@poczta.umcs.lublin.pl
- Miriám Laclavíková, dr, Wydział Prawniczy Uniwersytetu Trnavskiego, miriam.laclavikova@truni.sk
- Adam Lityński, prof. zw. dr hab. w Wyższej Szkole Humanitas w Sosnowcu, adamlityn@interia.pl
- Marek Maciejewski, profesor zwyczajny w Katedrze Doktryn Politycznych i Prawnych Uniwersytetu Wrocławskiego, maciejew@prawo.uni.wroc.pl

- Kamila Aleksandra Marciniak, studentka Kolegium Międzyobszarowych Indywidualnych Studiów Humanistycznych i Społecznych Uniwersytetu Warszawskiego, kamila.a.marciniak@student.uw.edu.pl
- Lech Mażewski, dr hab., prof. w Katedrze Historii Państwa i Prawa Polskiego i Doktryn Polityczno-Prawnych na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego, doradcy@wp.pl
- Marian Mikołajczyk, prof. dr hab. w Katedrze Historii Prawa na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Śląskiego, mikolajczyk59@interia.pl
- Henryk Olszewski, prof. zw. dr hab. w Katedrze Historii Prawa na Wydziale Prawa i Nauk Społecznych Szkoły Wyższej Psychologii Społecznej w Warszawie, holsz@neostrada.pl
- Piotr Zbigniew Pomianowski, dr, adiunkt w Zakładzie Historii Państwa i Prawa Polskiego na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Warszawskiego, p.pomianowski@gmail.com
- Maciej Rakowski, dr, adiunkt w Katedrze Powszechnej Historii Państwa i Prawa na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Łódzkiego, adw-rakowski@o2.pl
- Marek Sobczyk, dr hab., adiunkt w Katedrze Prawa Rzymskiego na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu, msobczyk@law.uni.torun.pl
- Adriana Švecová, dr, Wydział Prawniczy Uniwersytetu Trnavskiego, asvecova@truni.sk
- Wojciech Szafrański, dr, adiunkt w Katedrze Prawa Rzymskiego i Historii Prawa Sądowego na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, w.szafr@amu.edu.pl
- Tadeusz Szulc, dr hab., profesor w Katedrze Powszechnej Historii Państwa i Prawa na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Łódzkiego, Tadeusz_szulc@wp.pl
- Anna Tarnowska, dr, adiunkt w Katedrze Historii Doktryn Polityczno-Prawnych i Prawa Niemieckiego na Wydział Prawa i Administracji Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu, atarnowska@tlen.pl
- Mikołaj Tyrchan, mgr prawa, dr nauk politycznych, asystent sędziego w WSA w Poznaniu, miki.tyrchan@interia.pl
- Michał Urbanczyk, dr, adiunkt w Katedrze Doktryn Polityczno-Prawnych i Filozofii na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, michal.urbanczyk@amu.edu.pl
- Marek Wasowicz, prof. dr hab. w Katedrze Powszechnej Historii Państwa i Prawa na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Warszawskiego, m.wasowicz@wpia.uw.edu.pl
- Paweł Wolnicki, dr hab., prof. w Instytucie Administracji na Akademii im. Jana Długosza w Częstochowie, akmcz@wp.pl